

Suomen luonnonsuojeluliiton Pirkanmaan piiri ry

Vaasan hallinto-oikeus

PL 24

65101 Vaasa

vaasa.hao@oikeus.fi

Viite: Lähetä 11.6.2020 (1183/20), dnro 00303/20/5201

Asia: VASTASELITYS LAUSUNTOIHIN JA VASTINEISIIN KOSKIEN HIEDANRANNAN VESISTÖTÄYTÖSTÄ SEKÄ VALMISTELULUVASTA TEHTYÄ VALITUSTA

Vaasan hallinto-oikeus on pyytänyt 11.6.2020 Tampereen ympäristönsuojeluyhdistystä ja Suomen luonnonsuojeluliiton Pirkanmaan piiriä antamaan hallinto-oikeudelle vastaselityksen annettujen vastineiden ja lausuntojen johdosta. Vastineessaan Tampereen kaupungin kiinteistötoimi pääsääntöisesti kiistää valituksessa esitetyt näkökohdat perusteenaan, että vastineissa ja lausunnoissa ei ole esitetty uusia seikkoja, joilla olisi merkitystä asian ratkaisemisen kannalta. Valittajat kuitenkin toteavat, että lausunnoissa ei ole otettu kaikkia oleellisia asioita huomioon ja tuulimalli on käsitelty virheellisesti.

Asemakaavoituksen ajantasaisuus ja huomioiminen sekä yleiskaavan vaikutus

Tampereen kaupungin kiinteistötoimi väittää vastineessaan, että uusien asemakaavojen vireilletulo tekisi lainvoimaiset asemakaavat vanhentuneiksi. Tämä ei pidä paikkaansa, sillä uusilla asemakaavoilla ei ole vielä lainvoimaa. Tämä tarkoittaa sitä, että vesistötäyttöön myönnetty lupa on edelleen vesilain 3 luvun 5 §:n vastainen, sillä aluehallintovirasto ei ole ottanut päätöksessään riittävästi huomioon alueella voimassaolevia asemakaavoja.

Pirkanmaan ELY-keskuksen ympäristö- ja luonnonvarat vastuualueen lausunnossa todetaan, että ELY-keskus ja Tampereen kaupunki ovat yhdessä todenneet asemakaavat vanhentuneiksi. Kuitenkin ympäristöministeriön ja Kuntaliiton ohjeistuksessa (liite 1) todetaan, että asemakaavan vanhentumiseen tarvitaan kunnan toimielimen päätös. Vanhenemisen toteaminen tai sopiminen jossakin yhteisessä tapaamisessa ei täytä tällaisen päätöksenteon ehtoja. Hakija ei ole esittänyt minkään toimielimen päätöstä asemakaavan vanhenemisesta, eikä luvan myöntäjä ole tällaista vaatinut. Näin ollen ilman esitettyjä todisteita on oletettava, että kyseisessä lupapäätöksiässä asemakaavoja pidetään ajantasaisina, eikä vanhentuneina. Edellä mainittu ohjeistus toteaa selvästi:

”Kunnan päätökseen, jolla todetaan, että kaava ei ole ajanmukainen, voi asianosainen hakea muutosta valittamalla hallintolain (434/2003) mukaisesti hallinto-oikeuteen (MRL 190 §).”

Valituskelpoista päätöstä kaavan vanhenemisesta ei ole siis esitetty. Lisäksi alueella voimassa olevaan asemakaavaan on esimerkiksi merkitty uittotunneli, jota käytetään nykyisin veneiden

siirtämiseen Näsijärveltä Pyhäjärvelle ja päinvastoin. Uittotunnelin käyttötarkoitus on ratkaistava alueelle laadittavassa uudessa asemakaavassa, eikä nyt käsiteltävässä vesiluvussa.

Korkein hallinto-oikeus (KHO 119/2020) on todennut vahvistaessaan alueen yleiskaavan, että vesilaki ja sen pohjalta annettavat päätökset ratkaisevat voiko näin laajaa täyttöä ylipäättänsä tehdä vaarantamatta alueen pohjavettä. Koska asiaa ei maankäyttö- ja rakennuslain pohjalta voitu arvioida eikä päättää, KHO korosti päätöksessään, että hyväksytyyn yleiskaavan toteuttamisen edellytykset ratkaistaan vesilain mukaisessa lupaprosessissa. Ei ole myöskään edelleenkään tarkasti selvitetty, mihin pohjavesialueen raja sijoittuu harjun lievealueella, mikä näin laajassa hankkeessa ei ole hyväksyttävää ja osoittaa hankkeen selvitysten olevan riittämättömät. Tämä myös perustelee huomattavasti pienempää täyttöä, jos se raitiotien ja liikenneratkaisujen vuoksi on välttämätöntä tehdä.

Pintasedimenttien syrjäytyminen

Tampereen kaupungin kiinteistötoimi esittää vastineessaan, että rannan puolen täytön tekeminen matalana ja rannan suuntaisena estää pintasedimentin syrjäytymisen rannan suuntaan. Vastineessa ei kuitenkaan perustella tätä väitettä mitenkään. Näin ollen tämän väitteen totuusarvoa ei pystytä arvioimaan, koska syrjäytymisen ehkäisyn takaavat mekanismit jäävät hämärän peittoon. Kuitenkin täyttöpinta-ala ja täyttömäärät pysyvät ennallaan myös matalassa ja rannan suuntaisessa täytössä. Täytön muoto ei voi näin ratkaista pohjakerrostumiin muodostuvaa painetta.

Tuuliselvityksen ristiriitaiset tulkinnat ja puutteellisuudet

Pirkanmaan ELY-keskuksen ympäristö- ja luonnonvarat vastuualueen mielestä valituksessa on tulkittu väärin Niemenrannan tuuliselvitystä (valituksen liite). Heidän lausunnossaan väitetään:

”Valituksen liitteenä olevan Niemenrannan tuuliselvityksen mukaan kesäisin vallitseva tuulen suunta on pohjoisesta kuten SYKEN mallinnuksessakin. Niemenrannan tuuliselvitys pikemminkin vahvistaa virtausmallinnusten oikeellisuutta kuin tuottaa valituksen mainitsemaa ristiriitaa.”

Väitteet ovat virheellisiä. Niemenrannan tuuliselvityksen tilastojen mukaan (liitteen kuva 2) pohjoinen tuuli ei ole kesäisin vallitseva. Kesäisin (kesä-, heinä- ja elokuu) keskimääräinen pohjoistuulen prosenttiosuus on 10,7. Tätä pienempi osuus on koillistuulella (8%), itätuulella (7,7%), kaakkoistuulella (10,3%) ja luodetuulella (10,3%). Pohjoistuulta yleisempiä tuulensuuntia ovat etelä (16%), lounas (14,3%) ja länsi (12,3%). Tyynen osuus on 10%. Pohjoistuulen keskimääräinen voimakkuus on 3,0 m/s. Tätä matalampia keskimääräisiä tuulen nopeuksia esiintyy koillisesta (2,9 m/s), kaakosta (2,8 m/s), luoteesta (2,9 m/s). Pohjoistuulia voimakkaampia tuulia kohdistuu idästä (3,1 m/s), etelästä (3,1 m/s), lounaasta (3,5 m/s) ja lännestä (3,4 m/s). Etelä, lounas ja länsi ovat siis vallitsevia tuulensuuntia yleisyydessä ja voimakkuudessa. Virheellisen tulkinnan taustalla on mahdollisesti Niemenrannan tuuliselvityksessä esitetty lause:

”Kevään ja kesän aikana esiintyy tilastollisesti jonkin verran enemmän pohjoistuulia.”

Tuulisuustietojen perusteella tämä ei voi tarkoittaa, että pohjoistuuli olisi kesällä vallitseva, vaan että keväällä ja kesällä pohjoistuuli on yleisempi kuin pohjoistuuli syksyllä ja talvella.

Ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue toteaa, että SYKEN mallinnuksen mukaan saarivaihtoehdossa vähintään 3 m/s tuuli saa veden vaihtumaan saaren ja rannan välisessä kanavassa. Kaikkina kesäkuukausina tuulen keskimääräinen voimakkuus jää tämän alle.

Tuulimallien osalta ei ole lainkaan tarkasteltu kesätuulien etelä-länsi turbulensseja nyt kaavavilla täyttöalueella, jonne kaavavillaan korkeita kerrostalomassoja. Kanavaa ollaan toteuttamassa harjun korkeahkolle katvealueelle, joka aiheuttaa tuulessa turbulenssia, jota edelleen lisää kanavan eteen toteutettavat korkeat rakennusmassat. Tätä ei tuuli- ja virtausmalleissa ole lainkaan arvioitu.

Nollakuidun aiheuttama vaara pohjavedelle

Pirkanmaan ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue katsoo lausunnossaan, että valituksessa esitetty huoli 0-kuitualueelta kanavaan kulkeutuvista vesistä jää teoreettiseksi pilaamisvaikutukseksi ja on jo huomioitu Pirkanmaan ELY-keskuksen hakemuksesta antamassa lausunnossa. ELY-keskus ei ole nähnyt sitä todellisena uhkana SYKE:n virtausmallinnuksen perusteella. Kuten valituksessa on todettu, virtausmalli pohjautuu siihen olettamukseen, että koillistuulet ovat alueella vallitsevia, mikä yllä on osoitettu ristiriitaiseksi Niemenrannan tuuliselvityksen ja tuulitilastojen kanssa. ELY-keskuksen lausunto ei myöskään poista sitä tosiseikkaa, että kanavan pää ulottuu nollakuitualueen välittömään läheisyyteen. Nollakuitualueen vesi on huonolaatuista. Raportissaan ”NIEMENRANTA III, TAMPERE ASEMAKAAVAN NRO 8496 RANTA- JA VESIALUEEN HAITTA-AINETUTKIMUS 30.1.2017” Ramboll Oy luonnehtii nollakuitualueella sijaitsevia näytenäytteiden vedenlaatua seuraavasti:

”...näytenäytteiden kohdalla järven vesi kuplii jatkuvasti nollakuidun hajoamisessa muodostuvan kaasun purkautumisen vuoksi ja välillä oli havaittavissa nollakuituun viittaavaa hajua.”

Riski tämänlaatuisen veden pääsemisestä pohjaveden imeytymisalueelle on suunnitellussa hankkeessa olemassa. Näin ollen täyttöä ei voida ulottaa nollakuitualueen välittömään läheisyyteen varovaisuusperiaatteen mukaisesti

Hankkeen laajuuden puutteellinen perusteleminen

Pirkanmaan ELY-keskuksen liikenne- ja infrastruktuuri -vastuualue katsoo, että jos raitiotietä ei voida sijoittaa vesistöjäyttöalueelle, valtatie 12 ja kantatie 65 suunniteltu parantaminen ei ole mahdollista ja raitiotien sijoittaminen muualle aiheuttaisi todella suuria haasteita tiejakson sekä uuden maankäytön kehittämiseksi. Liikenne- ja infrastruktuuri -vastuualue ei kuitenkaan ota kantaa täytön laajuuteen eikä täytön muuhun maankäyttöön. Raitiotie voitaisiin toteuttaa huomattavasti suppeammalla täyttölaajuudella. Hakija ei ole tarkastellut muita kuin laajoja täytöratkaisuja järvi-alueelle. Nähdäksemme raitiotie voitaisiin toteuttaa myös osittaisella rantatäytöllä siten, että pohjaveden imeytymiskohdille rakennettaisiin silta tai kansi, mikä mahdollistaisi vapaan imeytymisen näissä kohdissa. Raitiotie on hankkeen keskeisin peruste, mutta se ei vaadi esitetyn suuruista täyttöä. Suurempaa täyttöä perustellaan Hiedanrannan uudella kaupunginosalla, johon myös saari kuuluisi.

Hanke vaarantaa pohjakerrostumien kestävyys

Valituksen alaisessa päätöksessä todetaan, että vesistöjäyttö loisi edellytykset esimerkiksi asuinrakentamiseen saarelle. Rakentaminen saattaa kuitenkin vaatia joko paalutusta tai voimakasta tiivistämistä, jotka rikkoisivat savi-/silttikerrokset. Hakemuksessa on korostettu, että täyttö ei vaurioita näitä kerroksia. Valituksessa esitettiin laskelma, jonka mukaan syvimmillä kohdilla täyttö esikuormituspenkan kanssa ylittää saven/siltin leikkauslujuuden. Tätä eivät kiinteistötoimi eivätkä lausunnon antaneet viranomaiset ole pyrkineet kumoamaan. Niinpä katsomme, että tämä seikka on osoittautunut kumoamattomaksi, eikä pohjan rakenne kestä täyttöä murtumatta. Huomion arvoista on, että mahdollisen rakentamisen ajankohtana alue ei enää olisi vesilain alaisena, eikä näihin

toimenpiteisiin tarvittaisi vesilain mukaista lupaa. Näin ollen Vaasan hallinto-oikeuden pitäisi nyt ratkaista, soveltuuko täyttöalue myös asuntorakentamiseen.

Tahmelan lähteen vaarantaminen

Pirkanmaan ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue ei ota kantaa valituksessa mainittuun mahdolliseen vaikutukseen Tahmelan lähteeseen. Niinpä katsomme, että tämä seikka on osoittautunut kumoamattomaksi, eikä hanketta voida toteuttaa varovaisuusperiaatteen mukaisesti vaarantamatta Tahmelan lähdeä ja saman alueen luonnontilaisia tihkupintoja uhanalaisine hyönteislajistoineen.

Tampereella 20.8.2020

Marko Junkkari
puheenjohtaja
Tampereen ympäristönsuojeluyhdistys ry

Jari-Pekka Tamminen
sihteeri
Tampereen ympäristönsuojeluyhdistys ry

Hannu Raittinen
puheenjohtaja
Suomen luonnonsuojeluliiton
Pirkanmaan piiri ry

Marjo Niemenmaa
järjestösihteeri
Suomen luonnonsuojeluliiton
Pirkanmaan piiri ry

Liitteet

Liite 1: Ajankohtaista kaavoituksesta. Ympäristöministeriö ja Kuntaliitto. Huhtikuu 2012.